

นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อเกาหลี ในช่วงการยึดครองและช่วงหลังการได้รับ เอกสารจากญี่ปุ่น

วิเชียร อินทะสี

Japan's Foreign Policy Toward Korea During Japanese Colonial Rule and Korean Independence

Wichian Intasi

สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121

Institute of East Asian Studies, Thammasat University at Rangsit, Klong Luang, Pathum Thani 12121, Thailand.

Corresponding author. E-mail address: wichiansi@gmail.com (W. Intasi)

Received 22 July 2008; accepted 16 December 2008

บทคัดย่อ

ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ เป็นประเทศเพื่อนบ้านกันแต่ญี่ปุ่นกลับมีความสัมพันธ์ทางการทูตเฉพาะกันเกาหลีใต้ ส่วนกันเกาหลีเหนือ ยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน และแม้ญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน แต่ก็เกิดปัญหาระหว่างกันมาโดยตลอด ในท่านองดีเยกันแม้สังคมเย็นได้ลืมสุดมานาน ญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือก็ยังไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันได้ จากสภาพปัจจุบัน ดังกล่าว การวิจัยนี้จึงกำหนดเป้าหมายที่จะศึกษานโยบายของญี่ปุ่นต่อเกาหลีในช่วงที่ญี่ปุ่นยึดครอง และช่วงหลังการได้รับเอกสาร ญี่ปุ่น ต้องกำหนดนโยบายต่อเกาหลีในลักษณะดังกล่าว และ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ส่วนวิธีการวิจัยนี้เป็นการ วิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ญี่ปุ่นต้องการครอบครองเกาหลีด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงเป็นหลัก ส่วนด้านเศรษฐกิจเป็นเหตุผลรอง โดยใน ค.ศ.1910 ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคมและปกครองจนถึง ค.ศ.1945 ซึ่งตลอดช่วงดังกล่าว ญี่ปุ่นได้เข้า จัดระเบียบการปกครอง ตั้งตัวงผลประโยชน์ เกณฑ์ชาวเกาหลีเพื่อประโยชน์ด้านแรงงานและสังคม เกณฑ์หญิงเกาหลีเพื่อให้บริการทางเพศแก่ทหาร ญี่ปุ่น และสร้างความเป็นญี่ปุ่นให้แก่ชาวเกาหลี ภายหลังได้รับอิสระจากญี่ปุ่น เกาหลีก็กลับถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน ด้วยเหตุที่ญี่ปุ่นมีสหรัฐอเมริกา เป็นพันธมิตรที่สำคัญในช่วงสงครามเย็น ญี่ปุ่นจึงต้องดำเนินนโยบายต่อเกาหลีทั้งสองส่วนคล่องกับสหรัฐอเมริกา โดยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต กับเกาหลีใต้ จากสภาพดังกล่าว ผนวกกับการปฏิบัติของญี่ปุ่นต่อเกาหลีในอดีต จึงเป็นเหตุให้ญี่ปุ่นต้องเผชิญปัญหาในความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้มาโดยตลอด

คำสำคัญ: นโยบายต่างประเทศ; ญี่ปุ่น; เกาหลีเหนือ; เกาหลีใต้

Abstract

Japan, North Korea and South Korea are neighboring countries; however, Japan established diplomatic relations only with South Korea, but not with North Korea. Though Japan has normalized relations with South Korea, their relations often encounter some difficulties. The Cold War ended nearly two decades; nevertheless, Japan and North Korea are still unable to establish diplomatic ties. From such problems, the objectives of the study are to investigate Japan's policy toward Korea during the period of Japanese occupation and Korean independence, to find out factors that push Japan to formulate such a policy, and to examine problems concerning relations between Japan and two Koreas. The study is a qualitative research. The findings are that the security factor is the main factor for why Japan aimed to occupy Korea, while the economic reason comes second. Japan successfully annexed Korea in 1910 and ruled as a colony until 1945. In order to serve its interest, Japan controlled Korean administration, exploited resources, drafted Koreans for laboring and fighting in the war, forced Korean women serving as comfort women for Japanese soldiers during the Second World War, and assimilated Koreans to Japanese culture. When Korea was liberated, it was partitioned into two parts. Because it was an ally of the United States, Japan had to formulate foreign policy in the same direction with them. Therefore, Japan only established diplomatic relations with South Korea. This political deadlock, accompanied with Japan's misdeed about Korea in the past, push Japan faced with problems in relations with two Koreas.

Keywords: Foreign policy; Japan; North Korea; South Korea

บทนำ

นับจากอดีตเป็นต้นมา บรรดาประเทศเพื่อนบ้านของเกาหลี ไม่ว่าจีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย ต่างถือว่าเกาหลีเป็นดินแดนที่มีความ

เหมาะสมด้านยุทธศาสตร์ หากประเทศใดสามารถยึดครองหรือ มีอิทธิพลเหนือเกาหลี ก็จะสามารถใช้เป็นฐานในการขยายอำนาจ และเป็นปราการในการป้องกันการโจมตีจากประเทศที่เป็นศัตรูได้ ในขณะเดียวกันก็ยังสามารถทำประโยชน์จากเกาหลีในการเป็นแหล่ง

วัตถุดิบและตลาดระบายสินค้า จากความสำคัญดังกล่าว เกาหลีจึงกลายเป็นสมรภูมิของความขัดแย้งระหว่างประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลหรือยึดครองเกาหลี หากพิจารณาในสมัยราชวงศ์โจชอน (Choson Dynasty) ซึ่งปกครองเกาหลีระหว่าง ค.ศ.1392-1910 ก็จะพบว่า เกาหลีต้องเผชิญกับการขยายอิทธิพลของทั้ง จีน ญี่ปุ่น และรัสเซีย ซึ่งในบางครั้งประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ได้ท้าส่งความสุรุ่งระหว่างกัน เนื่องจากไม่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งมีอิทธิพลหรือยึดครองเกาหลีแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังสิ่งที่ระบุไว้ ดังนี้ ระหว่าง ค.ศ.1894-1895 และ สมัยระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซีย (Russo-Japanese War) ระหว่าง ค.ศ.1904-1905 ซึ่งในสิ่งที่ระบุไว้ ญี่ปุ่นมีกองทหารที่เข้ามายึดครอง จึงสามารถครอบครองดินแดนภายใต้การอ้างครา ต่อมาใน ค.ศ.1910 ญี่ปุ่นจึงได้ผนวกเกาหลีเข้าเป็นส่วนหนึ่งและปกครองในฐานะอาณานิคม จนถึง ค.ศ.1945 อันเป็นปีที่ญี่ปุ่นยอมแพ้ในสิ่งที่ระบุไว้

ตลอดระยะเวลา 35 ปี ที่ญี่ปุ่นปกครองเกาหลี ญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบายหลายประการต่อเกาหลี เพื่อเป็นหลักประกันต่อผลประโยชน์ของตนเอง อาทิเช่น การจัดระเบียบการปกครอง การแสวงหาประโยชน์ด้านทรัพยากร การเกณฑ์คนเกาหลีไปเป็นแรงงาน และร่วมรับในสิ่งที่ระบุไว้ การบังคับหญิงเกาหลีไปให้บริการทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่น (comfort women) ในช่วงสิ่งที่ระบุไว้ รวมถึงการปลูกฝังความเป็นญี่ปุ่นให้แก่คุณภาพ เกาหลี เพื่อก่อให้เกิดการกลมกลืนทางวัฒนธรรม ผลจากนโยบายและการกระทำดังกล่าวของญี่ปุ่น แม้จะผ่านพ้นมาเป็นระยะเวลานาน แต่ได้กลยุทธ์เป็นปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างประเทศที่มีมาในช่วงหลังสิ่งที่ระบุไว้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสิ่งที่ระบุไว้ ที่ได้เป็นมูลเหตุให้เกาหลีต้องถูกแบ่งออกเป็นเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ จึงเป็นปัญหาให้กับญี่ปุ่นในการสถาปนาความสัมพันธ์กับทั้งสองเกาหลี เพาะเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ต่างมีระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ยังไม่สามารถหาความตกลงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่อดีต ยังคงมีมาจนถึงปัจจุบัน แต่ละฝ่ายจากสภาพดังกล่าว จึงเป็นข้อจำกัดที่ญี่ปุ่นจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับทั้งสองเกาหลีในเวลาเดียวกัน ทางออกสำหรับญี่ปุ่นก็คือการสถาปนา ความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีใต้ ซึ่งก็สอดคล้องกับนโยบายและท่าทีของสหรัฐอเมริกาในฐานะพันธมิตรสำคัญของญี่ปุ่น นับตั้งแต่ช่วงหลังสิ่งที่ระบุไว้ ที่ส่องเป็นต้นมา

จากการกระทำของญี่ปุ่นต่อเกาหลีในอดีต รัฐบาลญี่ปุ่นพยายามแก้ไขความผิดพลาด เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคต่อรัฐบาลและประชาชนของญี่ปุ่นและเกาหลีที่จะร่วมมือกัน ดังสังเกตได้จากในช่วงก่อนที่ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้จะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตใน ค.ศ.1965 ญี่ปุ่นได้มอบเงินจำนวนหนึ่งให้แก่เกาหลีใต้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการชดเชยความเสียหายที่ญี่ปุ่นกระทำการต่อเกาหลีในอดีต รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจในรูปของเงินกู้ แต่ภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ชั้นปักกิ่งต่อ ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่น เพราะยังมีปัญหาเกี่ยวนี้อยู่ ดังนั้น จึงมีการกระทำของญี่ปุ่นในอดีตเกิดขึ้นตามมาอีก อาทิเช่น การที่เกาหลีใต้ก่อการต่อต้านญี่ปุ่นบิดเบือนคำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์ การเรียกอ้างให้ญี่ปุ่น

ขอโทษอย่างเป็นทางการต่อการกระทำที่ผิดพลาดในอดีต รวมทั้งขอพิพากษานั้นที่เป็นเกาะในทะเลตะวันออก (East Sea) หรือทะเลญี่ปุ่น (Sea of Japan) ในส่วนของเกาหลีเหนือ เนื่องจากญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนืออย่างไม่สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตต่อ กันแต่ทั้งสองฝ่ายได้พยายามแก้ไขประเด็นปัญหาต่างๆ ที่มีต่อ กันอย่างไร้ตัวตน ปัญหาระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือถือว่ามีความซับซ้อน เพราะไม่ใช่เพียงประเด็นที่เกาหลีเหนือเรียกร้องให้ญี่ปุ่นชดเชยค่าเสียหายในช่วงที่ยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคมเท่านั้น แต่ฝ่ายญี่ปุ่นเองก็มีข้อเรียกร้องให้เกาหลีเหนือแก้ไขปัญหาการลักพาตัวเมืองของตนและปัญหาการพัฒนาอาชญากรรมคือเรื่องของเกาหลีเหนือ

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาและ การกำหนดนโยบายที่ญี่ปุ่นมีต่อเกาหลีทั้งสองนั้นมีความสับซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสิ่งที่ระบุไว้ นี่เองจากเกาหลีเหนือนั้นมีระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแตกต่างไปจากญี่ปุ่น การที่ญี่ปุ่นกำหนดนโยบายเช่นได้ต่อเกาหลีเหนือ จึงต้องนำเอามาที่ของสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้เข้ามาพิจารณาประกอบ และถึงแม้สิ่งที่ระบุไว้ ยังได้สืบสานไปแล้ว ครอบในการดำเนินนโยบายของญี่ปุ่น โดยเฉพาะต่อเกาหลีเหนือ ก็ยังถือเป็นภารกิจตามเหมือนในช่วงยุคสิ่งที่ระบุไว้ สำหรับในส่วนของเกาหลีใต้ ดังที่กล่าวมาแล้วว่าทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อ กัน แต่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายยังคงเกิดขึ้น ซึ่งในบางครั้งได้นำไปสู่ความตึงเครียด อันมีผลต่อความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งในส่วนของการค้ารัฐบาลและภาคประชาชน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น การวิจัยนี้ จึงพยายามที่จะค้นหาญลเหตุของปัญหาและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลี ทั้งในช่วงที่ญี่ปุ่นยึดครองและช่วงหลังการได้รับเอกราช โดยกำหนดด้วยถูกตุ่นประสังค์ของการศึกษาไว้ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษานโยบายของญี่ปุ่นต่อเกาหลีในช่วงการยึดครองเป็นอาณานิคมและช่วงหลังการได้รับเอกราช 2) เพื่อศึกษาญลเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้ญี่ปุ่นต้องกำหนดนโยบายต่อเกาหลีในลักษณะดังกล่าว และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยในเรื่องนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเก็บจากเอกสารที่อยู่ในรูปของข่าวสาร บทความที่ปรากฏอยู่ในสารสารและหนังสือ ทั้งที่อยู่ในรูปของเล่มพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต่อจากนั้นจึงนำเข้าข้อมูลที่ได้มารวบรวมและสร้างโครงสร้างทางคิด (conceptual framework) ที่ใช้ในการอ้างอิง และหลังจากนั้นจึงเขียนเป็นรายงานผลการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การปราบกู้ตัวของเรือรบสหรัฐอเมริกาในน่านน้ำญี่ปุ่นช่วง ค.ศ.1853-1854 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญขึ้นในญี่ปุ่น เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นต้องลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพ และการพาณิชย์ (Treaty of Amity and Commerce) กับสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ.1858 อันเป็นผลให้ญี่ปุ่นต้อง

เปิดประเทศและต้องสัญญาสัญเจียเอกสารทางการค้า ผลจากเหตุการณ์นี้ ทำให้ญี่ปุ่นตระหนักว่ากองทัพมีความอ่อนแอก จนเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องยอมลงนามในสนธิสัญญาที่ไม่เท่าเทียมกัน (unequal treaties) กับต่างชาติ (Crowley, 1974) นอกจากนี้ ญี่ปุ่นจำเป็นต้องให้ความสำคัญด้านการต่างประเทศ เพื่อจะติดต่อวันตกเริ่มเดินทางมาติดต่อค้าขาย และเผยแพร่ขยายอิทธิพลมาอย่างเรียบง่าย ต่อไปในเวลาต่อมา รัฐบาลญี่ปุ่นได้จัดตั้งกระทรวงการต่างประเทศขึ้น โดยให้ความสำคัญอยู่ในด้านต้น ๆ สำหรับในด้านกองทัพญี่ปุ่นยอมรับว่า กองทัพของตนมีสมรรถนะและเทคโนโลยีด้อยกว่าของชาติตะวันตก จึงจำเป็นต้องปรับปรุงให้ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุงกองทัพเรือให้มีอานุภาพที่เข้มแข็งซึ่งจะเป็นหลักประกันด้านความเป็นเอกสารและความเป็นใหญ่ทางทะเล (Leitch et al., 1995)

ในช่วงที่บรรดาชาติตะวันตกแพร่ขยายอิทธิพลมาอย่างเรียบง่าย ต่อไปในด้านนี้ ญี่ปุ่นจึงเริ่มแผนการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง โดยกำหนดเป้าหมายในการขยายอิทธิพลเข้าไปในดินแดนเกาหลี ได้หัวน แล้ววิคิว (Ryukyus) สำหรับในส่วนของเกาหลีนั้น ญี่ปุ่นต้องแข่งขันกับสหราชอาณาจักรที่สำคัญ คือ จีน เพราะจีนถือว่าเกาหลีเป็นดินแดนที่อยู่ภายใต้อำนาจของตนมาแต่โบราณ ด้วยเหตุนี้ใน ค.ศ.1873 ญี่ปุ่นจึงส่งรัฐมนตรีต่างประเทศไปเจรจา กับจีน เพื่อเจรจาความประสังค์ว่า ญี่ปุ่นจะส่งกองทหารเข้าไปยังเกาหลี โดยอ้างเหตุผลว่า เกาหลีมีท่าที่ก้าวร้าว แต่ความพยาภัยนั้นล้มเหลว ต่อมาใน ค.ศ.1876 ญี่ปุ่นก็สามารถทำให้เกาหลียอมลงนามในสนธิสัญญาเกือกว่าบีมตระภพ และการค้า หรือสนธิสัญญาหังจว่า (Kanghwa Treaty) โดยเปิดเมืองท่าปูซาน (Pusan) ค้าขาย (Han, 1970) ต่อจากนั้นจึงดำเนินแผนการขัดอิทธิพลของจีนออกจากเกาหลี ซึ่งญี่ปุ่นสามารถเจรจา กับจีนและลงนามในสนธิสัญญาเทียนสิน (Treaty of Tientsin) ใน ค.ศ.1885 โดยทั้งสองฝ่ายยอมรับในสถานะความเป็นกลางของเกาหลี รวมถึงจะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายใน ต่อมาใน ค.ศ.1894 ภายในเกาหลีเกิดการกบกฏขึ้นตามหัวเมืองและสร้างความลั่นคลอน ต่อราชสำนัก ทางราชสำนักเกาหลีเห็นว่า จะปราบปรามไม่ได้ จึงร้องขอความช่วยเหลือไปยังจีน และจีนได้ส่งกองทหารเข้ามาช่วย เมื่อญี่ปุ่นทราบข่าว จึงมองการกระทำของจีนเป็นการละเมิด สนธิสัญญาเทียนสิน จึงส่งกองทหารเข้าไปในดินแดนเกาหลี เกิดการสู้รบและกล่าวเป็นสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น (Sino-Japanese War) ระหว่าง ค.ศ.1894-1895 ผลจีนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ และได้ลงนามในสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ (Treaty of Shimonoseki) กับญี่ปุ่น โดยจีนรับรองความเป็นเอกสารของเกาหลีอันเท่ากับเป็นการรั่นสุด ความผูกพันในระบบบรรณาการมาแต่อดีต นอกจากนี้ จีนยังต้องยกดินแดนจูทูรเลียวตุง (Liaotung) และให้หัวน ให้กับญี่ปุ่น (Eckert et al., 1990)

เมื่อญี่ปุ่นจัดตั้งอิทธิพลของจีนออกจากเกาหลีได้สำเร็จ จึงกำหนดแผนการที่จะไม่ให้รัฐเชียเข้ามามีอุปสรรคถ้าหากญี่ปุ่นจะขยายอิทธิพลเข้าไปยังเกาหลี โดยก่อนที่จะเกิดสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับรัฐเชีย (Russo-Japanese War) ใน ค.ศ.1904 รัฐเชียได้ขยายอิทธิพลเข้าไปในเขตพื้นที่ซึ่งเชื่อมต่อจากจีน โดยเชื่อมเส้นทางรถไฟสายทรานซ์-ไซบีเรีย (Trans-Siberia Railway) ไปยังแม่น้ำเจริญ รวมถึงการเชื่อมเส้นทางไปยังเมืองท่าอาเรอร์ (Port Arthur) และตาเหลียน (Talien or Dairen) พร้อมกันนั้นยังกำหนดเป้าหมายในการขยายอิทธิพลเข้าสู่เกาหลี ในขณะที่จีนกำจัดเผชิญปัญหา เนื่องจากการ

เกิดกบฏนักมวย (Boxer Uprising) ใน ค.ศ.1900 รัฐเชียได้ฉวยโอกาสส่งทหารเข้าไปในแม่น้ำเจริญ โดยญี่ปุ่นและอังกฤษเห็นว่า การกระทำของ รัฐเชียขัดต่อผลประโยชน์ตน ทั้งสองฝ่ายจึงจัดทำและลงนามใน ข้อตกลงว่าด้วยการเป็นพันธมิตรระหว่าง อังกฤษกับญี่ปุ่น (Anglo-Japanese Alliance) ขึ้นใน ค.ศ.1902 โดยญี่ปุ่นรับรองสิทธิและผลประโยชน์ของอังกฤษในดินแดนจีน ส่วนอังกฤษรับรองสิทธิและผลประโยชน์ที่ญี่ปุ่นมีในดินแดนเกาหลี (Mendl, 1995) เมื่อได้รับหลักประกันเช่นนี้แล้วญี่ปุ่นจึงเรียกร้องให้รัฐเชียถอนกองทหารออกจากแม่น้ำเจริญ แต่ไม่เป็นผลญี่ปุ่นจึงเปิดจากสิ่งแวดล้อมด้วยการโจมตีกองทหารรัฐเชียที่เมืองท่าอาเรอร์ การสู้รบได้สิ้นสุดลงในเดือนกันยายน ค.ศ.1905 โดยญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะและทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในสนธิสัญญาปอร์ตสมอร์ (Treaty of Portsmouth) ซึ่งรัฐเชียรับรองผลประโยชน์ของญี่ปุ่นในดินแดนเกาหลี โดยจะไม่ขัดขวาง หากญี่ปุ่นจะดำเนินมาตรการที่จำเป็นต่อการควบคุมและคุ้มครองเกาหลี

อีกน ในระหว่างที่ญี่ปุ่นกับรัฐเชียกำลังสู้รบกันอยู่ ญี่ปุ่นแทนทางการทูตของสหราชอาณาจักรในเกาหลีได้เรียกร้องให้รัฐบาลสหราชอาณาจักรเข้าแทรกแซง เพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของญี่ปุ่น แต่ได้รับ การปฏิเสธ เพราะสหราชอาณาจักรไม่ต้องการเห็นรัฐเชียขยายอิทธิพล ออกไปแต่ในทางกลับกันสหราชอาณาจักรพยายามรับได้ ถ้าญี่ปุ่นจะเข้าไปมีอิทธิพลเหนือเกาหลี เพราะญี่ปุ่นได้ทำการรับรองว่า สหราชอาณาจักร มีอิทธิพล และผลประโยชน์เหนือพิลินปีนส์ ดังข้อความปรากฏในความตกลงท้าฟ์-กัตสุระ (Taft-Katsura Agreement) ที่ทั้งสองฝ่ายลงนามร่วมกันไว้เมื่อ ค.ศ.1905 (Lee, 1984) นอกจากนี้ อังกฤษและญี่ปุ่นยังได้แก้ไขข้อตกลงที่ลงนามไว้ร่วมกัน โดยอังกฤษรับรองสิทธิของญี่ปุ่นในการดำเนินมาตรการที่เหมาะสมต่อเกาหลีส่วนในด้านท่าที่ของเกาหลีนั้น ซึ่งที่เกิดสงครามระหว่างญี่ปุ่นกับรัฐเชีย เกาหลีได้ทางตัวเป็นกลางระหว่างทั้งสองฝ่าย แต่การดำเนินท่าที่ของเกาหลีกลับไม่เป็นผลเนื่องจากญี่ปุ่นได้ส่งกองทหารเข้ามาตั้งตามจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของเกาหลี และเกาหลีจึงจำต้องลงนาม ในข้อตกลงยินยอมให้ญี่ปุ่นส่งที่ปรึกษามาประจำตามกระทรวงต่าง ๆ

เมื่อญี่ปุ่นได้รับชัยชนะเหนือรัฐเชีย จึงดำเนินแผนการผนวกเกาหลีโดยในเดือนพฤษจิกายน ค.ศ.1905 ได้เป็นบังคับให้เกาหลีลงนามในสนธิสัญญาการอยู่ร่วมกันได้การอภิรักษ (Protectorate Treaty of 1905) พร้อมกับแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ (Resident-General) ในฐานะตัวแทนจักรพรรดิญี่ปุ่นมาประจำที่กรุงโซล เพื่อดูแลกิจการด้านการทูต แต่ในข้อเท็จจริงกลับมีอำนาจควบคุมดูแลในเกือบทุกด้าน (Kim, 1996) ในระหว่างนั้น รัฐบาลเกาหลีได้เรียกร้องขอความช่วยเหลือจากต่างชาติ เพื่ออดัดตนไม่ให้ญี่ปุ่นเข้ามายึดครอง แต่ก็ไม่เป็นผลในที่สุดในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1910 ญี่ปุ่นก็ประสบความสำเร็จในการทำให้เกาหลียอมลงนามในสนธิสัญญาผนวกดินแดนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของญี่ปุ่น (Treaty of Annexation) และในวันที่ 29 สิงหาคมปีเดียวกัน พระเจ้าชูจง (Sunjong) ถูกบีบบังคับให้สละราชสมบัติ จึงถือเป็นการลิ้นสุดราชวงศ์จิจอนที่ปักกรองเกาหลีมาตั้งแต่ ค.ศ.1392

ตลอดระยะเวลา 100 ปี ที่ญี่ปุ่นต้องยึดการยึดครอง เพราะความพ่ายแพ้ ค.ศ.1910 จนถึงช่วงที่ญี่ปุ่นต้องยึดการยึดครอง เพราะความพ่ายแพ้

ในสังคมโลกครั้งที่สองญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบาย ในหลายด้านต่อ เกาหลี ทั้งนี้ก็เพื่อหลักประกันด้านผลประโยชน์ของญี่ปุ่นเอง ซึ่งนโยบาย ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การจัดระเบียบทางการปกครอง โดยจัดตั้งสำนักงาน ผู้สำเร็จราชการแห่งโชซอน (Government-General of Choson) ขึ้นที่กรุงโซล เพื่อเป็นองค์กรหลักในการบริหาร มีขอบเขตอำนาจดูแล ทั้งในด้านนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และกองทัพ โดยผู้สำเร็จราชการ เป็นผู้มีอำนาจจดราลงสูงสุด ปฏิบัติหน้าที่ขึ้นตรงต่อพระจักรพรรดิญี่ปุ่น ซึ่งในช่วงแรกที่เข้ามาปกครองญี่ปุ่น ได้ให้ความสำคัญด้านการรักษา ความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อจัดการกับ ชาวเกาหลี ที่ต่อต้านและกระตุ้นการเดือด ในการสังฆะระบบราชการ ญี่ปุ่นได้แต่งตั้งคนญี่ปุ่นเข้าไปดำรงตำแหน่งในสัดส่วนที่มากกว่า คนเกาหลี ดังใน ค.ศ.1937 เกาหลีมีข้าราชการ จำนวน 87,552 คน เป็นชาวญี่ปุ่น 52,270 คน และเป็นชาวเกาหลีเพียง 35,282 คน (Eckert et al., 1990) สำหรับการปกครองห้องถิน ญี่ปุ่นได้เข้าไป ควบคุม โดยผู้สำเร็จราชการเป็นผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ว่าราชการ จังหวัด 2) การตั้งศาลแพ่งประโยชน์ นับตั้งแต่ ค.ศ.1919 เมื่อญี่ปุ่น มั่นใจว่าสามารถควบคุมสถานการณ์ในเกาหลีได้แล้วญี่ปุ่นจึงเริ่ม แสวงหาผลประโยชน์จากการเกาหลี โดยมาตรการสำคัญที่นำมาใช้ คือ การออกกฎหมายสำราญที่ดิน ซึ่งเป็นผลให้ญี่ปุ่นได้ไปจดทะเบียน ต่อทางการถือครึ่งที่ดินเป็นของรัฐบาลผู้สำเร็จราชการ จำกัดสิทธิ์ใน ค.ศ.1930 รัฐบาลผู้สำเร็จราชการของญี่ปุ่นครอบครองที่ดินในเกาหลี เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 40 ของที่ดินทั้งหมด (Lee, 1984) นอกจากนี้ ยังเข้าเป็นเจ้าของและผูกขาดผลิตภัณฑ์ จำพวกโสม ยาสูบ เกลือ และฝุ่น รวมถึงธุรกิจด้านการเงิน เทมีองแร่ และประมง ซึ่งกิจการเหล่านี้ ต้องมาได้ถ่ายโอนไปให้เอกชนญี่ปุ่นดำเนินการ 3) การเกณฑ์ชาวเกาหลีเพื่อประโยชน์ ด้านแรงงานและการส่งค้า นับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นสังคมโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้เกณฑ์ชาวเกาหลี ไปทำงานในเหมืองแร่ การก่อสร้างและโรงงานในญี่ปุ่น เพื่อผลิตสินค้า ยุทธปัจจัยที่จำเป็นสำหรับกองทัพ หากพิจารณาจากสิทธิ์ใน ค.ศ.1943 มีแรงงานชาวเกาหลีทำงานอยู่ในญี่ปุ่นรวม 148,730 คน และใน ค.ศ.1944 มีคนเกาหลีที่ถูกเกณฑ์ไปประจำการในกองทัพ ญี่ปุ่นตามสมรภูมิต่างๆ ประมาณ 34,222 คน (Lee, 1985) 4) การเกณฑ์หญิงเกาหลีเพื่อให้บริการทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่น โดยใน ช่วงสังคมโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นได้เกณฑ์หญิงจากดินแดนที่ญี่ปุ่น รับชนะไปให้บริการทางเพศแก่ทหารของตนที่ประจำการอยู่ต่าง สมรภูมิต่างๆ ซึ่งในบรรดาหญิงที่ถูกบังคับ กว่าร้อยละ 80 เป็นหญิง ชาวเกาหลี (Soh, 1996) และ 5) การสร้างความเป็นญี่ปุ่นให้แก่คน เกาหลี เพื่อให้เกาหลีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับญี่ปุ่น โดยจัด วัฒนธรรม หรือสิ่งที่คนเกาหลีมีหรือปฏิบัติตามด้วยกัน ออกเป็น ญี่ปุ่นได้ชักนำให้คนเกาหลีนับถือลัทธิชินโต (Shinto) ใช้ชื่อสกุลตามแบบญี่ปุ่น ให้ใช้ภาษาญี่ปุ่นในการเรียนการสอน ให้คนญี่ปุ่นเข้าไปเป็นครูสอนในโรงเรียนและกำหนดให้หนังสือ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเกาหลีถูกเขียนเป็นสิ่งต้องห้าม (Steinberg, 1989; Sorensen 1994) ตลอดระยะเวลาการยึดครองจึงแม้ญี่ปุ่น ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ให้แก่เกาหลี อาทิเช่น ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ และระบบการสื่อสาร อันมีส่วนสร้างความทันสมัยให้แก่เกาหลี แต่เป้าหมายที่แท้จริงของ ญี่ปุ่นก็คือ การตอบสนองต่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่นในการยึดครอง

เกาหลีนั่นเอง

นับตั้งแต่ญี่ปุ่นใช้ความพยายามในการยึดครองเกาหลีจนถึง ช่วงที่ปกครองเกาหลีเป็นอาณานิคม ญี่ปุ่นมีเหตุผลสำคัญในการ กระทำดังกล่าว คือ ความมั่นคงเนื่องจากญี่ปุ่นไม่ต้องการให้เกาหลี ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการยึดครองของจีน หรือรัสเซีย หรือประเทศ ตะวันตก เพาะปลูกเป็นเช่นนั้น ความมั่นคงของญี่ปุ่นก็จะถูก คุกคาม และถ้าหากประเทศเหล่านี้มีพลังอำนาจที่เหนือกว่า ความเป็น เอกอัคราชของญี่ปุ่นก็จะถูกสั่นคลอน ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงดำเนินการจัด อิทธิพลของจีนออกไปจากเกาหลี และจัดการกับรัสเซีย เพื่อมิให้ เป็นอุปสรรค พร้อมๆ กับการผูกมิตรับอังกฤษและสหราชอาณาจักร เมื่อญี่ปุ่นสามารถจัดอุปสรรคดังกล่าวได้ ญี่ปุ่นจึงไม่ต้องเผชิญ การขัดขวางในการยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม พร้อมกันนั้น ญี่ปุ่นยัง สามารถใช้ประโยชน์จากการยึดครองเกาหลีในการแพร่ขยายอิทธิพล ต่อไปได้อีก

เมื่อญี่ปุ่นได้หลักประกันด้านความมั่นคงจากการยึดครอง เกาหลีแล้ว ญี่ปุ่นจึงเป็นต้องกำหนดแนวทางในการปกครองเกาหลี เพื่อให้สามารถควบคุมและจัดการกับขบวนการของคนเกาหลีที่ต่อต้าน ญี่ปุ่น ซึ่งนอกจากการปักธงแล้ว ญี่ปุ่นยังได้สร้างความผสาน กกลมกลืนทางสังคมและวัฒนธรรมพร้อมไปกับการแสวงหาประโยชน์ ด้านเศรษฐกิจเพื่อรองรับที่ทราบกันแล้วว่า ญี่ปุ่นมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ใน การผลิตอาหาร และแหล่งตั้งถูกตัดในการผลิตสินค้า ดังนั้น การผนวก ติดแคนนาเกาหลีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ ด้านเศรษฐกิจของญี่ปุ่น ดังเห็นได้จากการที่ญี่ปุ่นเข้าควบคุมโรงงาน และวิสาหกิจที่สำคัญของเกาหลีการได้ประโยชน์ด้านแรงงานและ แหล่งอาหารสิ่งเดียว

ต่อมาเมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ในสังคมโลกครั้งที่สอง สหราชอาณาจักร และรัสเซีย ซึ่งทำหน้าที่ปลดอาชญาทารุณญี่ปุ่นในเกาหลีกับลับแบ่งเกาหลี ออกเป็นสองส่วน และผลจากการกระทำดังกล่าว ผู้คนกับการแข่งขัน กันขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ ในช่วงเริ่มต้นยุคสังคมเย็น เกาหลีจึงถูกแบ่งแยกอย่างถาวร เมื่อเกาหลีในส่วนได้ซึ่งอยู่ภายใต้ การดูแลของสหราชอาณาจักร ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea-ROK) หรือเกาหลีใต้ที่ขึ้นในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1948 ส่วนเกาหลีในส่วนเหนือซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสหภาพ โซเวียต ประเทศสาธารณรัฐประชาธิรัฐประชาธิรัฐ (Democratic People's Republic of Korea-DPRK) หรือเกาหลีเหนือ ขึ้นในเดือนกันยายนปีเดียวกัน ผลจากการที่เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ มีความแตกต่างกันด้านระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงการเกิดสังคมเกาหลี (Korean War) ระหว่าง ค.ศ. 1950-1953 โดยมีประเทศมหาอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้อง จึงได้กล่าวเป็น ปัจจัยสำคัญอันหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อญี่ปุ่นในการกำหนดนโยบาย ต่อเกาหลีทั้งสอง

นับจากการก่อตั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ญี่ปุ่นสามารถสถาปนา ความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีใต้ใน ค.ศ.1965 โดยไม่ได้ ดำเนินการกับเกาหลีเหนือ แต่ก็ว่าที่ญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้สถาปนาความ สัมพันธ์ทางการทูตต่อ กัน ต้องเผชิญกับการคัดค้านจากประชาชน ของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากชาวเกาหลีใต้ยังมีความโกรธแค้นต่อการ กระทำของญี่ปุ่นในอดีต และต้องการให้ญี่ปุ่นขอโทษอย่างเป็นทางการ ในส่วนของชาวญี่ปุ่นที่คัดค้านก็ด้วยเหตุผล หากญี่ปุ่นสถาปนาความ

สัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีใต้ก็เท่ากับเป็นการยอมรับการแบ่ง เกาหลีออกเป็นสองส่วนอย่างถาวร และจะเป็นอุปสรรคต่อการ ที่เกาหลีต้องส่องจะกลับมาร่วมตัวกัน (Scalapino, 1983) และเมื่อพิจารณาจึงชัวร์ว่าญี่ปุ่นที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาล โดยส่วนใหญ่เป็นฝ่ายสังคมนิยม ซึ่งมีจุดยืนของตนเองอยู่แล้วว่า การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีใต้เป็นมิตรนั้นเป็น การร่วมมือกันเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ และถ้าเกิดสังคมรัฐบาล ควบสมุทรเกาหลีครั้งใหม่ อาจต้องทำให้ญี่ปุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับ สมรัฐอย่างเต็มตัว อนึ่ง ก่อนที่เกาหลีใต้จะสถาปนาความสัมพันธ์กับ ญี่ปุ่น ฝ่ายเกาหลีเหนือได้พยายามขัดขวาง เพราะรัฐบาลของ ทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ต่างก็อ้างความชอบธรรมในการเป็น รัฐบาลของชาวเกาหลีทั้งมวลแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น หากรัฐบาลญี่ปุ่น ให้การรับรองรัฐบาลเกาหลีใต้ก็ย่อมมีผลต่อสถานะของรัฐบาล เกาหลีเหนือ

สำหรับเหตุผลที่ทำให้ญี่ปุ่นต้องสถาปนาความสัมพันธ์ทาง การทูตและพยายามกับเกาหลีใต้ เนื่องจากในช่วงหลังสังคมโลกครั้งที่สอง สร้างรัฐอเมริกาเป็นฝ่ายยึดครองและเข้าไปจัดตระเบียบในญี่ปุ่น และ ต่อมารัฐอเมริกาได้กล่าวเป็นพันธมิตรที่สำคัญของญี่ปุ่น โดยให้ ความช่วยเหลือในทุกด้าน เพื่อการพัฒนาญี่ปุ่นภายหลังสังคม ในขณะเดียวกันก็ยังมีฐานทัพตั้งอยู่ในญี่ปุ่น (Hook et al., 2005) ในทำนองเดียวกัน นับตั้งแต่การสถาปนาเกาหลีใต้เป็นต้นมา สร้างรัฐอเมริกาให้แสดงบทบาทเข่นเดียวกับในญี่ปุ่น ตือ ให้ความ ช่วยเหลือเกาหลีใต้ในการทำสังคมกับเกาหลีเหนือ และให้ความ ช่วยเหลือในการพัฒนาญี่ปุ่นและประเทศ ทั้งในช่วงหลังสังคมโลก ครั้งที่สองและสังคมเกาหลีรวมถึงสร้างรัฐอเมริกาที่มีฐานทัพ ตั้งอยู่ในเกาหลีใต้ นอกจากนี้ ทั้งสร้างรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ก็มีท่าที่เหมือนกันอีกประการหนึ่งก็คือ การต่อต้านการขยายอิทธิพล ของคอมมิวนิสต์ อันมีจันและสหภาพโซเวียตเป็นแกนนำ รวมถึง เกาหลีเหนือในฐานะประเทศผู้ร่วมค่าย และต่อการมีภัยคุกคามจาก ฝ่ายคอมมิวนิสต์นี้ ผู้นำญี่ปุ่นได้เน้นย้ำถึงความมั่นคงของเกาหลีใต้ว่า มีความเดียวกันหรือมีผลต่อความมั่นคงของญี่ปุ่นด้วย จึงจำเป็น ที่ประเทศพันธมิตรทั้งสามจะร่วมมือกัน (Shin, 1985)

นอกเหนือจากบทบาทของสร้างรัฐอเมริกาที่ทำให้ญี่ปุ่นต้อง กำหนดนโยบายสอดคล้องแล้ว ญี่ปุ่นยังมีความขัดแย้งกับจีนและ สหภาพโซเวียต โดยในส่วนของจีนนอกจากอุดมการณ์ทางการเมือง ที่แตกต่างกันแล้ว ความขัดแย้งระหว่างกันยังเป็นผลลัพธ์เนื่องมาจากการ กระทำของญี่ปุ่นในช่วงสังคมโลกครั้งที่สอง การที่ญี่ปุ่นให้การ รับรองให้หัว และการพิพากษาต้านการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือเกาหลี เติยาูไถ (Diaoyutai) หรือเซนกากุ (Senkaku) (Lee, 1979) ล่าหรับในส่วนของสหภาพโซเวียตที่เป็นผลลัพธ์เนื่องจากกรณีพิพากษา เกี่ยวกับดินแดนอันประกอบด้วยเกาะสำคัญสี่เกาะ ซึ่งสหภาพโซเวียต ยึดครองอยู่ โดยญี่ปุ่นอ้างว่าเป็นของตนจนเป็นเหตุให้ทั้งสองฝ่าย ยังไม่มีการทำสนธิสัญญาสันติภาพระหว่างกัน นับตั้งแต่สังคมโลก ครั้งที่สองยุติลง (Bouissou, 2002) สำหรับเหตุผลด้านเศรษฐกิจ ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ญี่ปุ่นต้องการสร้างความสัมพันธ์กับ เกาหลีใต้ เพราะสามารถได้รับประโยชน์จากเกาหลีใต้ในการเป็น แหล่งวัตถุนิยม แหล่งลงทุน และตลาด สำหรับรายสินค้า

การที่ญี่ปุ่นสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเฉพาะ กับเกาหลีใต้

ทำให้ญี่ปุ่นต้องเผชิญปัญหาในความสัมพันธ์กับทั้งสองเกาหลี ดังใน ช่วงสงครามเย็น เกาหลีเหนือก็ไม่ลดละความพยายามในการสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีกับญี่ปุ่น แม้ญี่ปุ่นได้สถาปนาความสัมพันธ์กับเกาหลีใต้ แล้วก็ตาม ซึ่งความพยายามของเกาหลีเหนือก็ได้รับการตอบสนองจาก ญี่ปุ่นอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะจากนักการเมืองกลุ่มสังคมนิยม อย่างไร ก็ตาม การดำเนินท่าที่จังกล่าวของญี่ปุ่น มากได้รับการประท้วงจาก เกาหลีใต้อยู่เสมอ ต่อมาเมื่อสหภาพโซเวียตสุดลงเกาหลีใต้สามารถ สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหภาพโซเวียตและจีน ใน ค.ศ. 1990 และ 1992 ตามลำดับ ซึ่งทั้งจีนและสหภาพโซเวียต ก็คือ พันธมิตรที่สำคัญของเกาหลีเหนือ จึงทำให้ญี่ปุ่นเป็นการยุติการ ดำเนินนโยบายเกาหลีเดียวของจีนและสหภาพโซเวียตที่เคยอ้างว่า รัฐบาลเกาหลีเหนือเป็นรัฐบาลที่ชอบธรรมของชาวเกาหลีเพียงรัฐบาล เดียว ในทางกลับกันเกาหลีเหนือไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ ทางการทูตกับสหราชอาณาจักรและญี่ปุ่น เกาหลีเหนือจึงอยู่ในสถานะ โดดเดี่ยวมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาเกาหลีใต้ได้เริ่ม ผ่อนปรนในทำที่ลัง ต่อกรณีที่ญี่ปุ่นจะสถาปนาความสัมพันธ์ทาง การทูตกับเกาหลีเหนือ แต่อุปสรรคที่เกิดขึ้นจะอยู่ทางฝ่ายเกาหลีเหนือ เอง โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาอาชีวอนุวิศวกรรม และประเด็นการ ลักพาตัวเมืองญี่ปุ่นของเกาหลีเหนือ นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังต้องพิจารณา ถึงนโยบาย และทำที่ของสร้างรัฐอเมริกาที่มีต่อเกาหลีเหนือมา ประกอบด้วย

นอกจากประเด็นสองเกาหลี อันเป็นปัญหาสำคัญในความ สัมพันธ์ระหว่าง ญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้แล้ว ประเด็น ปัญหาร่องลงม้าก็คือ ปัญหาระหว่างญี่ปุ่น ซึ่งญี่ปุ่น เกณฑ์มีเป็นแรงงานในช่วงที่ปักธงของเกาหลีใต้เป็นอาณิคม เมื่อ สังคมโลกครั้งที่สองลงสบลง ส่วนหนึ่งของชาวเกาหลีใต้ล้น ได้ลูกลั่งกลับไปยังเกาหลีใต้ แต่ในส่วนที่ตอกดังหรือสมควรใจอยู่ที่ญี่ปุ่น บางส่วนอยพำเพ็งล้านฐานในเกาหลีเหนือ เมื่อเกิดกรณีขึ้น รัฐบาล เกาหลีใต้ได้ประท้วงรัฐบาลญี่ปุ่น โดยอ้างเหตุผลว่า บุคคลเหล่านั้น อาจไม่สมควรใจในการเดินทางเข้าไปในเกาหลีเหนือและในบริด้า ชาวเกาหลีใต้ที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่น ก็มีทางกลุ่มที่สนับสนุนเกาหลีเหนือ และกลุ่มที่สนับสนุนเกาหลีใต้โดยกลุ่มแรกจะมีบทบาทที่เข้มแข็งกว่า จึงได้สร้างปัญหาให้กับญี่ปุ่นในความสัมพันธ์กับทั้งสองเกาหลี (Bridges, 1993) และในช่วงเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้ ปฏิบัติต่อชาวเกาหลีใต้ที่อาศัยอยู่ในดินแดนของตนอย่างเป็นธรรมนัก โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับสิทธิและโอกาสในด้านการเมือง การศึกษาและการประกอบอาชีพ

ส่วนปัญหาอื่น ๆ ก็ได้แก่ การเกณฑ์หุ้นส่วนของเกาหลีใต้เพื่อให้บริการ ทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่นในช่วงสังคมโลกครั้งที่สอง โดยรัฐบาลเกาหลี และญี่ปุ่นก็ต้องที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว ได้เรียกร้องให้ รัฐบาลญี่ปุ่นขอโทษอย่างเป็นทางการ และจ่ายค่าชดเชยความเสียหาย แต่ญี่ปุ่นกลับมองว่า การกระทำที่เกิดขึ้นรัฐบาลญี่ปุ่นไม่มีส่วน รับผิดชอบและยังเห็นว่า การให้บริการดังกล่าวเป็นความสมัครใจ นอกจากนี้ ก็ยังมีปัญหาด้านวิชาประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ที่มีเนื้อหาบิดเบือนข้อเท็จจริง ดังเช่น การระบุว่าญี่ปุ่นไม่ได้รุกราน เกาหลี หรือมองว่าการเรียกร้องเอกสารของชาวเกาหลี เมื่อ ค.ศ. 1919 เป็นการก่อจลาจล ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีปัญหาการเมืองพิพากษา อาชีวกรรมสิทธิ์เหนือเกาหลีใต้ (Dokto) หรือทากเชิงما (Takeshima)

ที่แต่ละฝ่ายอ้างว่าเป็นของตน

อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศและนโยบายต่างประเทศ เมื่อพิจารณาที่ระบบโลกก็จะพบข้อที่จริงประการหนึ่ง คือ การกระจายตัวของทรัพยากรและคุณค่าในโลกไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเหตุให้ประเทศต่างๆ ต้องแสวงหาสิ่งที่จำเป็น และขาดแคลน ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากร สินค้า สมรรถนะทางการทหาร การสนับสนุนทางการเมืองและการทหาร ความร่วมมือ และการประสานงานกับประเทศอื่นๆ ซึ่งในที่ระดับของนักวิชาการแนวสัจنيยม (realists) นโยบายต่างประเทศถือว่า เกี่ยวข้องกับความพ่ายแพ้ของแต่ละรัฐหรือประเทศในการควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือรัฐอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของแต่ละรัฐ สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐหรือชาติ (nation interest) บรรดารัฐโดยทั่วไปมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การมีอำนาจ เพราะการมีอำนาจนำมายังความมั่นคงและความมั่งคั่ง ส่วนการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้น ล้วนที่แต่ละรัฐต้องคำนึงถึงคือ ความพยายามในการเพิ่มอำนาจของรัฐ (maximize the state's power) หรือถ้าไม่สามารถกระทำได้ อย่างน้อยก็ต้องรักษาสถานะหรือตำแหน่งเดิมของรัฐ (secure the state's position) ในโครงสร้างอำนาจของระบบโลกเอาไว้ (Russett et al., 2006) และอ่านว่าที่แต่ละรัฐต้องการนี้ไม่จำเป็นจะอยู่เฉพาะอำนาจทางการเมืองและการทหารเท่านั้น แต่ย่อมจะหมายรวมถึงอำนาจทางเศรษฐกิจด้วย

จากการศึกษายนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นต่อเกาหลี ทั้งในช่วงที่ญี่ปุ่นเข้าไปยึดครองและในช่วงที่เกาหลีได้รับเอกสาร ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ญี่ปุ่นต้องการมีอิทธิพลและยึดครองเกาหลี ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง เพราะญี่ปุ่นไม่ต้องการให้เกาหลีตอกย้ำได้อิทธิพลของประเทศอื่น อันจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่น การได้เกาหลีมาอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นทำให้สถานะของญี่ปุ่นในโครงสร้างอำนาจของระบบโลกสูงขึ้น เพราะก่อนที่ญี่ปุ่นจะยึดครองเกาหลีเป็นอาณานิคม ญี่ปุ่นสามารถครอบชะนี ซึ่งเป็นประเทศที่มีอิทธิพลเหนือเกาหลีมาช้านานและที่สำคัญยังสามารถครอบชะนารัชเชีย ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ประเทศในเอเชียสามารถครอบชะนารัชประเทศในยุโรป นอกจากนี้ ในช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น ญี่ปุ่นยังสามารถสร้างความยอมรับหรือได้รับการรับรองจากอังกฤษ และสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจต่อการที่ญี่ปุ่นจะเข้าไปมีอิทธิพลเหนืออิตินเดนเกาหลี พร้อมกันนั้น การที่ญี่ปุ่นจะชนะในค.ศ.1895 ยังทำให้ญี่ปุ่นต้องยกคานสมุทรเลี้ยงตุงและได้หัวน้ำให้ญี่ปุ่นจากอำนาจทางการเมืองและการทหารที่ญี่ปุ่นได้รับนั้น จึงเป็นปัจจัยเกือบทุนประการสำคัญที่ญี่ปุ่นจะขยายอำนาจ โดยการรุกรานและโจมตีประเทศอื่น อันเป็นที่มาของสงครามโลกครั้งที่สอง นอกจกนั้น การยึดครองเกาหลีคงไม่ใช่เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายด้านความมั่นคงแต่เพียงประการเดียว เพราะญี่ปุ่นยังได้รับประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ อาทิเช่น แหล่งวัตถุดิบ แรงงานและตลาดรายสินค้า ซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเหล่านี้ ทำให้ญี่ปุ่นสามารถเป็นความมั่งคั่ง อันกลายเป็นปัจจัยเกื้อหนุนอีกทางหนึ่งในการสร้างและขยายอำนาจทางการเมืองและการทหารของญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาตามกรอบแนวคิดของนักสัจنيยม ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองระหว่างประเทศ คือ การขาดองค์กรหรือรัฐบาลกลางที่มีอำนาจเหนือรัฐบาลประเทศอื่นๆ ที่จะอยู่มาควบคุมหรือล่าให้รัฐบาลที่ล่ำเมิดกติกา เมื่อเกิดสภาพเช่นนี้ขึ้นประเทศที่อ่อนแองค์กุปต์ประเทศที่เข้มแข็งกว่าขึ้นคือ โครงสร้างและอำนาจที่ต้องสูญเสียเอกสารช (Waltz, 1983; Mearsheimer, 2003) ดังกรณีของเกาหลียุ่งเป็นตัวอย่างที่ดี เพราะหากพิจารณาในช่วงก่อนที่เกาหลีจะเป็นอาณาจักรของญี่ปุ่น พระเจ้าโคจง (Kojong) แห่งเกาหลี ได้ส่งตัวแทนของประเทศเข้าร่วมประชุมสันติภาพที่กรุงเซ็ค (The Second Hague Peace Convention) ใน ค.ศ.1907 เพื่อเรียกร้องให้ประเทศมหาอำนาจช่วยปกป้องเอกสารของเกาหลี เนื่องจากกำลังญี่ปุ่นคุกคามแต่ความพ่ายแพ้กลับล้มเหลว จากตัวอย่างนี้ ตามที่ระดับของนักสัจنيยม เป้าหมายสำคัญอันดับแรกที่แต่ละรัฐต้องคำนึง คือ ความอยู่รอด (survival) โดยถือเป็นหน้าที่ที่แต่ละรัฐต้องเพิ่มอำนาจของตนและให้เข้มแข็ง โดยไม่พึงหรือฝ่ากิจสำคัญอันได้ไว้บัตรูญื่น เพราะแต่ละรัฐไม่สามารถหยุดรู้จักของกันและกันได้ วันนี้เป็นมิติแต่ในวันข้างหน้าอาจเป็นตัวรุก

สำหรับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเห็นอีกมุมหนึ่ง คือ เกาหลีได้บังตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การเมืองระหว่างประเทศในช่วงนั้นถือเป็นช่วงที่ประเทศมหาอำนาจต่างแข่งขันกันเพื่อแสวงหาอำนาจและขยายอิทธิพล การแข่งขันกันเพื่อแสวงหาอำนาจและขยายอิทธิพลของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคต่อการที่ประเทศซึ่งอยู่คนละช่วงอำนาจ จะประนีประนอมเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการ ดังเช่น การที่เกาหลีต้องอุทกเบงและมีสถานะเป็นเกาหลีเห็นอีกมุมหนึ่ง คือ โดยต่างแข่งขันกันเพื่อแสวงหาความชอบธรรมในการเป็นรัฐบาลของชาวเกาหลีแต่เพียงรัฐบาลเดียว จึงเป็นปัญหาต่อการที่ญี่ปุ่นจะสถาปนาความสัมพันธ์กับทั้งสองเกาหลีในเวลาเดียวกัน และเมื่อเข้าสู่ยุคหลังสงครามเย็นความขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจได้ผ่อนคลายลงญี่ปุ่นและเกาหลีเห็นอุทกเบงไม่สามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันเหตุผลก็คือ ญี่ปุ่นกับเกาหลีเห็นอีกมีความขัดแย้งกับกันประเด็น การพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเห็นอีก และกรณีการลักพาตัวเมืองของญี่ปุ่น ซึ่งการแก้ไขปัญหาเหล่านี้จะเป็นตัวอย่างสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ถือว่ามีผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ดังนั้น ประเทศที่เกี่ยวข้องจึงไม่เพียงเฉพาะญี่ปุ่นกับเกาหลีเห็นอีกเท่านั้น หากแต่ยังมีประเทศมหาอำนาจอื่นๆ เช่นมาเกียร์ชอง อันได้แก่ สหราชอาณาจักร จีน รัสเซีย และเกาหลีใต้

ส่วนปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับสองเกาหลี นอกจากปัญหาการเมืองแล้ว ล้วนสำคัญที่ญี่ปุ่นต้องนำมาพิจารณา ก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า ประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ จีนและเกาหลี รวมทั้งญี่ปุ่นเองนั้น ประชาชนในประเทศทั้งสาม ถือว่ามีความรู้สึกชาตินิยมค่อนข้างเข้มข้น ต่างมีความภาคภูมิใจในชาติและถือศักดิ์ศรีเป็นเรื่องสำคัญ การกระทำใดที่ทำมาซึ่งความลับหลู่หรือไม่ให้เกียรติกัน จึงเป็นสิ่งที่ยอมกันไม่ได้ถ้าอึดฝ่ายไม่แสดงการขอโทษ ดังนั้น เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ประเทศได้กระทำการอันไม่เหมาะสมต่อฝ่ายตรงข้าม การกระทำนั้นจึงถูกมองเป็นประเด็น

ความขัดแย้งระหว่างกันได้ตลอดเวลา ดังกรณีที่ญี่ปุ่นเกณฑ์หญิงเกาหลีไปให้บริการทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งหญิงเกาหลีที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว ได้เรียกร้องให้รัฐบาลญี่ปุ่นแสดงความรับผิดชอบและขอโทษต่อการกระทำดังกล่าว รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเยียวยา แต่ทางญี่ปุ่นกลับปฏิเสธจากท่าทีเช่นนี้ของญี่ปุ่นจึงกล่าวเป็นปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีได้ตลอดมา นอกจากนี้ การแก้ไขด้วยการเรียนประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาแตกต่างไปจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในอดีตก็กล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศเพื่อนบ้านมองว่าญี่ปุ่นเปิดความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำไว้ดังนั้น หากญี่ปุ่นจะแก้ไขปัญหาในความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ซึ่งอาจรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ญี่ปุ่นต้องแสดงความรับผิดชอบต่อความผิดพลาดในอดีตและต้องสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจกับประเทศเพื่อนบ้านให้เกิดขึ้น

สรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านโยบายของญี่ปุ่นต่อเกาหลีในช่วงการยึดครองนั้น เน้นการเข้าไปจัดระเบียบทางการปักครอง การตักแตงผลประโยชน์ การเกณฑ์ชาวเกาหลีเพื่อประโยชน์ในด้านแรงงานและการส่งคุณ การเกณฑ์หญิงเกาหลีเพื่อไปให้บริการทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่นในช่วงสงคราม และการสร้างความเป็นญี่ปุ่นให้แก่คุณเกาหลีโดยการปลูกฝังวัฒนธรรมในด้านต่างๆ เพื่อให้คุณเกาหลีและญี่ปุ่นมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สำหรับเหตุผลที่ญี่ปุ่นต้องกำหนดนโยบายเช่นนี้ ก็เนื่องจากมูลเหตุด้านความมั่นคง เพราะญี่ปุ่นต้องการใช้เกาหลีเป็นปราการป้องกันการขยายอิทธิพลของต่างชาติ มากยังดินแดนของตน ในขณะเดียวกันที่จะใช้เกาหลีเป็นฐานสำหรับการขยายอิทธิพลต่อไป ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงจำเป็นต้องควบคุมเกาหลีในทุกด้าน เพื่อที่จะครอบครองเกาหลีได้อย่างยาวนาน นอกจากนี้ นโยบายที่ญี่ปุ่นกำหนดขึ้นต่อเกาหลียังมีมูลเหตุจากผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เพราะญี่ปุ่นได้วัดคุณดิบจากเกาหลีเพื่อป้อนโรงงานทั้งในญี่ปุ่นและในเกาหลีได้แรงงานคนเกาหลีเพื่อทำงานในเหมืองแร่และโรงงานในญี่ปุ่น และได้เกาหลีเป็นตลาดสำหรับรายสินค้า ส่วนในช่วงที่เกาหลีเป็นอิสระจากญี่ปุ่นและแบ่งออกเป็นเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ญี่ปุ่นต้องดำเนินนโยบายสอดคล้องกับสร้างรัฐอิมิริการิค้า ซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญ โดยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเฉพาะกับเกาหลีใต้ และไม่ได้สถาปนาความสัมพันธ์กับเกาหลีเหนือ นอกจากเหตุผล เพราะญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรกับสร้างรัฐอิมิริการิค้า ในการทูตกับเกาหลีเหนือ ยังมีความขัดแย้งอยู่กับเจนและสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นพันธมิตรสำคัญของเกาหลีเหนือ แม้ส่วนรวมเย็นได้สันสุดลง ญี่ปุ่นก็ยังไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือ โดยยังมีประเด็นความขัดแย้งระหว่างกันก็คือ การพัฒนาอาชีวอนิเวศเลี้ยงของเกาหลีเหนือและ การที่ญี่ปุ่นกล่าวหา เกาหลีเหนือลักพาพลเมืองของญี่ปุ่น สำหรับปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ คือ ปัญหาสองเกาหลี โดยที่เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ต่างก็อ้างว่าตนเป็นรัฐบาลที่ชอบธรรมของชาวเกาหลีแต่เพียงฝ่ายเดียว ปัญหาชาวเกาหลีที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่น ปัญหาหญิงเกาหลีที่ถูกเกณฑ์ไปให้บริการทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ปัญหาด้วยเรียนวิชาประวัติศาสตร์ และปัญหาพิพากษารัฐด้านนิติธรรม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณต่อ ศาสตราจารย์คิมยูอิน (Kim Youen) และศาสตราจารย์พิเศษอีซองสุก (Lee Sung-sook) แห่งมหาวิทยาลัยฮันยอง (Hanyang University) ที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะแนวทางการศึกษา ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลี

เอกสารอ้างอิง

- Bouissou, J. M. (2002). *Japan: The burden of success*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Bridges, B. (1993). *Japan and Korea in the 1990s: From antagonism to adjustment*. Brookfield: Edward Elgar.
- Crowley, J. W. (1974). Japan's military foreign policies. In J. W. Crowley (Ed.), *Japan's foreign policy 1868-1941* (pp. 3-117). New York: Columbia University.
- Eckert, C. K., Lee, K. B., Lew, Y. I., Robinson, M., & Wagner, E. W. (1990). *Korea old and new a history*. Seoul: Ilchokak Publisher.
- Han, W. K. (1970). *The history of Korea*. Seoul: The Eul-Yoo Publishing Company.
- Hook, G. D., Gilson, D., Hughes, C. W., & Dobson, H. (2005). *Japan's international relations: Political, economics, and security*. London: Routledge.
- Kim, C. R. (1996). The characteristics of the system of Japanese imperialist rule in Korea from 1905 to 1945. *Korea Journal*, 36, 71-101.
- Lee, C. J. (1979). The making of the Sino-Japanese peace and friendship treaty. *Pacific Affairs*, 52, 420-445.
- Lee, C. S. (1985). *Japan and Korea: The political dimension*. Stanford: Hoover Institution Press.
- Lee, K. B. (1984). *A new history of Korea*. Seoul: Ilchokak.
- Leitch, R. D., Kato, A., & Weinstein, M. E. (1995). *Japan's role in the post-cold war world*. Westport: Greenwood Press.
- Mearsheimer, J. J. (2003). *The tragedy of the great power politics*. New York: W.W. Norton and Company.

Mendl, W. (1995). *Japan's Asia policy: Regional security and global interest*. London: Routledge.

Russett, B., Starr, H., & Kinsella, D. (2006). *World politics: The menu for choice* (8th ed.). Belmont: Thomson Higher Education.

Scalapino, R. A. (1983). North Korean relations with Japan and the United States. In R. A. Scalapino, & J. Y. Kim (Eds.), *North Korea today: Strategic and domestic issues* (pp. 331–350). Berkeley: University of California.

Shin, J. H. (1985). North Korea and South Korea–Japan relations—with reference to Japan's two Koreas policy. *Korea Observer*, 16, 380–399.

Soh, C. S. (1996). The Korean 'comfort women': Movement for redress. *Asian Survey*, 36, 1226–1240.

Sorensen, C. W. (1994). Success and education in South Korea. *Comparative Education Review*, 38, 10–35.

Steinberg, D. I. (1989). *The Republic of Korea: Economic transformation and social change*. London: Westview Press.

Waltz, K. N. (1983). *Theory of international politics*. Reading: Addison–Wesley Publishing Company.